

Örebro universitet

Kort om universitetet

Örebro universitet fyller nio år och är ett av landets yngsta universitet, även om högskoleutbildningar har funnits i Örebro sedan 1960-talet. Studentantalet är idag drygt 14 500. Några av universitetets utbildningar finns på campus i Karlskoga, Kopparberg och Grythyttan, eller på distans.

Ett eventuellt samgående med Mälardalens högskola har diskuterats men skjutits några år på framtiden, till tidigast år 2010.¹

I universitetets årsredovisning 2005 beskrivs att det ingår i universitetets vision att alla ska ges möjlighet till kunskap och personlig utveckling och att en breddad rekrytering är viktigt för att förverkliga den visionen. I sin årsredovisning 2006 skriver universitetet vidare att

(...) mötet med den högre utbildningen och vetenskapen skall avdramatiseras och att universitetet skall möta människor där de befinner sig. Tanken är att personer som kommer från bakgrunder där högre studier varit främmande eller till och med otänkbara, också skall hitta till universitetet.

Det framgår också att universitetet ser mångfald inte bara som en rättvisefråga utan också som en kvalitetsfråga, en resurs i undervisningen.

Andel med högutbildade föräldrar, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Örebro universitet	20	19	21	23	22
Jämförelsetal *	1,37	1,27	1,27	1,37	1,32

*Ett jämförelsetal över 1 innebär en *högre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Andel med arbetarbakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Örebro universitet	30	31	28	29	29
Jämförelsetal *	0,76	0,77	0,77	0,80	0,77

*Ett jämförelsetal under 1 innebär en *lägre* andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

---

¹ Mälardalens högskola ligger på samma nivå som Örebro universitet beträffande andelen studenter med arbetarbakgrund, men de har en högre andel studenter med utländsk bakgrund.

Andel med utländsk bakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Örebro universitet	12	12	12	14	15
Jämförelsetal *	0,92	0,93	0,89	0,96	1,04

*Ett jämförelsetal under 1 innebär en lägre andel än genomsnittet för befolkningen i det huvudsakliga rekryteringsområdet.

Källa: registerdata SCB/Högskoleverket

Andelen nybörjare med högutbildade föräldrar ligger på en stabil nivå, en bit under den nivå som finns på de etablerade universiteten. Samma stabilitet gäller den jämförelsevis höga andelen nybörjare med arbetarbakgrund. Andelen med utländsk bakgrund har ökat något och motsvarar nu nivån i rekryteringsområdet.

Kvarvaro efter två års studier*, registrerat nybörjarläsår 2003/04, procent

Föräldrars utbildningsnivå	Kvar	Annat lärosäte	Ej kvar	
Högst gymnasial (=låg)	64	11	25	100
Eftergymnasial (=hög)	58	17	24	100
Alla	62	13	24	100

*Registrering 2005/06, gäller programstudenter som börjat på minst treåriga program 2003/04

Källa: SCB, bearbetning Högskoleverket

Av de studenter som läsåret 2003/04 valde att börja studera ett utbildningsprogram vid Örebro universitet, har en större andel studenter med högutbildade föräldrar valt att byta till annat lärosäte år 2006. Detta stämmer överens med situationen för de flesta lärosäten, eftersom det i hela landet finns en tendens till att studenter med högutbildade föräldrar är mer rörliga.

Utbildningsutbud

Örebro universitet erbjuder mer än 80 utbildningsprogram och 800 fristående kurser inom ett femtiotal ämnen. Vid universitet har man till stora delar utbildningar som traditionellt rekryterar en hög andel från arbetarhem. Detta gäller exempelvis socionom-, lärar-, vård- och högskoleingenjörsutbildningarna. I universitetets utbud finns däremot få utbildningar som kan betraktas som högstatusutbildningar.

Under 1990-talet prioriterade universitetet medvetet bland annat teknik och naturvetenskap, en satsning som omfattat samarbete med Linköpings tekniska högskola och med olika regionala avnämare.

Örebro har ett väl utbyggt utbud av distansutbildningar och närmare 19 procent av studenterna studerar på distans.

Högskoleförberedande utbildningar

På Örebro universitet finns tillgång till behörighetsgivande förutbildning i form av tekniskt basär. Dessutom har collegeutbildning bedrivits under åren 2002–

2004 i samverkan med den kommunala vuxenutbildningen. Målsättningen med dessa utbildningar har varit att deltagarna ska fortsätta att studera på högskolan.

Antalet sökande till collegeutbildning har under projekttiden varit stort, vilket enligt den slutsats som dras av Örebro universitet tyder på ett behov av högskoleintroducerande utbildningar. Studenterna har varit motiverade, ambitiösa och presterat goda studieresultat, men haft svårigheter att uttrycka sig i skrift. I den interna utvärdering som gjorts, konstaterade universitetet att collegeutbildning är en av flera vägar att nå målet om breddad rekrytering, men bedömde att det "under rådande ekonomiska omständigheter inte var realistiskt att fortsätta att genomföra utbildningen och de efterföljande stödinsatserna på ett kvalitativt försvarbart sätt", varför utbildningen lades ner.

Förändringar under perioden

Vid universitetet har man de senaste åren utvecklat collegeutbildning, yrkeshögskoleutbildning och utbildning som leder till magisterexamen med ämnesbredd.

Antalet helårsstudenter på distansutbildningen har ökat under några år, men minskat under 2006, liksom utbudet av utbildningar på distans.

Studentrekrytering

Örebro universitet har en lägre andel nationellt rekryterade studenter än de äldre universiteten. Nära 40 procent av nybörjarna kommer från Örebro län, därefter rekryteras studenter främst från de angränsande länen Södermanland, Västmanland och i viss mån Värmland och Dalarna. Sedan omvandlingen till universitet 1998 och med vissa förändringar av utbildningsutbudet under 00-talet har lärosätet fått en något högre andel nationell rekrytering.

I Örebroregionen är utbildningsnivån något lägre än genomsnittet för riket totalt. 26 procent av befolkningen i Örebro län har eftergymnasial bakgrund.

Allmän verksamhet för rekrytering

Det centralt organiserade studentrekryteringsarbetet utförs till stor del i projektform, där grunden utgörs av etablerade samarbeten inom och utanför universitetet, med sikte mot specifika mål och målgrupper. På universitetet finns särskilda tjänster med ansvar för samordningen av lärosätets rekryteringsarbete, och för koordineringen av arbetet med att introducera nya studenter. Man betraktar det personliga mötet som den lämpligaste strategin – inte minst för arbetet med rekrytering till de utbildningar som idag har problem att fylla sina platser. I studentrekryteringen bedöms möjligheten till attitydpåverkan vara av högsta betydelse för att uppnå resultat. Det läggs därför stor vikt vid valet av rätt förebilder i informationsverksamheten.

Örebro universitet har valt ut ett geografiskt område inom vilket man koncentrerar rekryteringsinsatserna. Detta område är valt utifrån nuvarande geografiska upptagningsområde och avgränsningen mot andra lärosätets upptagningsområden. En särskild satsning på "hemmamarknaden" är en del av strategin.

I den profilering som görs beskriver sig Örebro universitet som "Det unga universitetet för växande människor".

Ungdomsrekrytering

De senaste åren har rekryteringen särskilt inriktats mot målgruppen ungdomar. Detta innebär exempelvis satsningar på informationstillfällen vid gymnasieskolor i stora delar av landet. Studievägledare från universitetet och en eller två studentambassadörer reser ut till skolorna.

Program- och kurskatalogen är avsedd att framför allt vara tilltalande för ungdomar, varför den har en formgivning och ett språk anpassat för den gruppen. Dessutom följer universitetets annonser samma formgivningskoncept.

Universitetet försöker också på olika sätt finnas med i miljöer som är aktuella för målgruppen, till exempel vissa sajter på Internet, vykortsställ i ungdomsmiljöer, annonser i ungdomstidningar som delas ut på gymnasieskolorna och i Aftonbladets Plusbilaga.

Universitetet deltar i utbildningsmässor och liknande, i huvudsak sådana som är riktade mot gruppen ungdomar. De senaste åren har universitetet varit värd för evenemanget Ung entreprenörskapsvecka: under en sommarvecka kommer gymnasieelever från hela Sverige till Örebro för att "tävla i företagande", och samtidigt få en inblick i universitetsmiljön.

Örebro universitet kan ge en bostadsgaranti till sina studenter.

Introduktion av studenter

Introduktionsverksamheten är ett samarbete mellan universitetet och studentkåren, och syftet är att ge studenterna en bra start på sina studier, både akademiskt och socialt. Under de senaste åren har studentintroduktionen utvecklats och innehåller enligt universitetet även "en tydligt integrerad mångfaldstanke".

Verksamhet för breddad rekrytering 2003–2006

Det finns en upprättad handlingsplan för breddad rekrytering, med syftet att motverka social och etnisk snedrekrytering av studenter, och främja rekryteringen av grupper som vanligtvis inte väljer högre utbildning. Tillsammans med universitetets mångfaldsplan och vision lägger handlingsplanen en grund för mångfaldsaspekten i studentrekryteringen. Handlingsplanen har funnits sedan 2003 och ett antal åtgärder har genomförts.

En person inom den centrala rekryteringsfunktionen har tilldelats ett särskilt ansvar för breddad rekrytering. Detta har dels möjliggjort genomförandet av insatser specifikt riktade mot studieovana grupper, dels bidragit till att frågan integrerats i det generella rekryteringsarbetet. De aktiviteter som anordnas särskilt för att bredda rekryteringen bygger på grundstrategin att användandet av förebilder kan motverka vissa attityder och handlingsmönster som hindrar en del grupper att söka sig till högre utbildning.

Ett exempel på denna strategi är *Linje 14*, som är ett samarbetsprojekt med Örebro kommun med syfte att väcka intresse och nyfikenhet för högre studier hos högstadiееlever från invandratäta och studieovana miljöer. Projektet namnet

anspelar på en busslinje som går till ett invandrartätt bostadsområde i Örebro. Målet med projektet har varit att öka självförtroendet och att förändra attityder kring utbildning och framtid bland dessa ungdomar och personer i deras närhet. Ungdomarna har träffat studenter, doktorander och lärare från Örebro universitet samt olika yrkesutövare och kända förebilder inom exempelvis politiken och underhållningsbranschen. Projektet har använt sig av studiebesök, läsläsning med studentambassadörer, förebildsdagar, temadagar, sommarskolor (med teman som film, idrott och naturvetenskap) och utställningar för att nå fram till eleverna. Linje 14 startade 2003, finansierat av rekryteringsdelegationen. Under 2005 och 2006 har projektet samfinansierats av universitetet och kommunen. Inom linje 14 bedrivs också ett samarbete med *närlärcentra* i samma bostadsområden där universitetet arbetar med vuxna.

CityAkademin är Örebro kommuns lärcentrum i centrala Örebro, där universitetet byggt upp en verksamhet för breddad rekrytering med inriktning på information, vägledning och rekrytering. Samarbetet utvärderades under 2005 och ett förslag till fortsatt utveckling har lagts fram.

Under 2005 genomfördes en kartläggning över vilka gymnasieskolor som har lägre övergång till högre studier. Det har resulterat i att sju skolor med låg övergång har valts ut för framtida samarbete.

Genom en medveten nyrekrytering av *studentambassadörer* har denna grupp blivit mer varierad vad gäller social och etnisk bakgrund samt kön. Därigenom ökar universitetets möjlighet att återge den mångfald som finns bland studenterna, och att visa upp "rätt" förebilder i rätt sammanhang.

För att göra universitetets utbildningsutbud mer tillgängligt och öka kännedomen om universitetet i regionen förespråkar handlingsplanen exempelvis gästföreläsningar och andra föreläsningar som är öppna även för personer utanför universitetet, liksom ett ökat samarbete med olika utbildningsinstitutioner. Universitetet har gett föreläsningar bland annat i samarbete med gymnasieskolor, folkhögskolor och lärcentra.

Reell kompetens och alternativt urval

I slutet av 2003 beslutade universitetsstyrelsen att tio procent av nybörjarplatserna skulle fördelas enligt urvalsgrunden alternativt urval. Syftet var att öka den kulturella, språkliga och sociala mångfalden, att öka jämställdheten samt att erbjuda ytterligare en väg in i högskolestudier. Det beslutades att alternativt urval skulle användas på de program som hade ett högt söktryck och som uppvisade en kraftig underrepresentation av studenter av manligt kön. Tillämpningen av det alternativa urvalet innebar att 37 platser inom tio kvinnodominerade utbildningsprogram gavs till manliga sökande istället för till kvinnliga.

Mot bakgrund av regeringens förslag att förändra förutsättningarna för användandet av alternativt urval, och med tanke på den rättsliga prövning som gjorts av en antagning vid Uppsala universitet, har universitetets styrelse beslutat att alternativt urval från och med antagningen till vårterminen 2006 inte längre ska tillämpas.

För sökande som saknar formell kompetens för den sökta utbildningen tar Örebro universitet hänsyn till den sökandes reella kompetens. Det senaste året har få sökande antagits på grundval av reell kompetens, vilket beror på att de som åberopat reell kompetens i hög grad sökt utbildningar där konkurrensen om platserna varit hård.

Uppföljning och utvärdering

Enligt den utvärdering som gjorts av projektet Linje 14, har projektet bidragit till att förändra attityden till högre studier hos de ungdomar som deltagit. Projektet visade positiva effekter redan efter ett och ett halvt år, bland annat genom en minskad andel ofullständiga avgångsbetyg.

Örebro universitet har i sin dokumentation och redovisning av sitt arbete med breddad rekrytering² problematiserat uppdraget på ett intressant sätt. Universitetet efterlyser ett vidgat synsätt, där ”rekrytering” inkluderar i vilken utsträckning studenten fullföljer sina studier, och en ansvarsfördelning där uppdraget också omfattar skola och gymnasieskola. Man gör också bedömningen att de nyckeltal som Höskoleverket tagit fram för att mäta hur väl arbetet med breddad rekrytering slagit ut skapar bekymmer när det handlar om att identifiera metoder och målgrupper i det praktiska arbetet. I synnerhet gäller detta variabeln utländsk bakgrund och det faktum att det finns så stora skillnader inom gruppen. Kategoriseringen av utländsk bakgrund som en grupp kan ha en stigmatiserande effekt, hävdar universitetet. Det kan också ge intryck av att alla studenter med utländsk bakgrund, oavsett ursprung, bör vara föremål för breddad rekrytering. Örebro universitet anser att det är viktigt att betona det som konstaterades redan i propositionen *Den öppna högskolan*: att social bakgrund är överordnad utländsk bakgrund som faktor för om man väljer att studera vidare. Universitetet efterfrågar en metod för hur detta kan tas i beaktande vid utvärdering av insatserna för breddad rekrytering.

Universitetet påpekar också att möjligheterna att hindra att representationen blir sned inom de utbildningar som inte har en bred rekrytering är näst intill obefintliga på grund av rådande betygsbaserade antagningssystem. Man menar också att alternativt urval visat sig vara omöjligt att tillämpa av juridiska skäl.

Höskoleverkets bedömning

Utfall i förhållande till förutsättningar

Även om det till stor del handlar om framtida satsningar, tar Örebro universitet, såvitt Höskoleverket kan bedöma, arbetet med breddad rekrytering på allvar. Andelen studenter från studieovana hem är något större än på andra lärosäten, vilket främst är en följd av att universitetet till stor del rekryterar lokalt och att utbildningsnivån i Örebro län är lägre än riksgenomsnittet.

---

² Dnr 925-2002

Hur man arbetat med breddad rekrytering

Liksom övriga lärosäten satsar Örebro universitet mycket tid och resurser på att rekrytera studenter, och för Örebro ligger tyngdpunkten på de unga studenterna. Inom ramen för rekryteringen finns inslag som specifikt har till syfte att rekrytera ungdomar från studieovana hem. De båda handlingsplanerna för breddad rekrytering som utarbetats av Örebro universitet tar upp vikten av att anpassa lärosätet, dess kultur, pedagogik och utbildningsinnehåll efter de skeenden som ständigt förändrar vårt samhälle – något som för Högskoleverket låter som ett bra förhållningssätt

Universitetet föreslår åtgärder för att utveckla introduktion och studentservice, och att utveckla pedagogiken, inte bara för att förbättra undervisningen utan också handledning och stöd till studenterna. I och med denna successiva utbyggnad av insatserna för rekrytering av nya målgrupper är tanken att engagemanget för och kunskaperna om breddad rekrytering kontinuerligt ska växa inom universitetet.

Det fortsatta arbetet

Örebro universitets handlingsplan för breddad rekrytering innehåller planerade åtgärder för att förbättra universitetets arbete med breddad rekrytering. Det finns en ambition att utveckla en metod för att mäta genomströmningen vid universitetet, kopplat till målgrupperna för rekryteringsinsatserna. Denna ambition verkar mycket lovande, enligt Högskoleverkets syn, och skulle förmodligen med fördel kunna utvecklas i samarbete med andra lärosäten, t.ex. inom Penta Plus.

Universitetets ledning har tills vidare beslutat att inte använda alternativt urval till grundutbildningen. Visserligen står det klart att kvotering inte får användas, men Högskoleverket skulle gärna se att Örebro universitetet inte avvisar möjligheten att koppla ett urval till alternativa förmågor och kunskaper som kan ge en person goda förutsättningar att tillgodogöra sig en utbildning.

I redovisningen till regeringen av arbetet med breddad rekrytering 2003–2005³ diskuterar universitetet uppdraget med att utveckla en handlingsplan för breddad rekrytering och gör vissa intressanta problematiseringar, som bland annat tar upp att uppdraget även borde omfatta breddat *deltagande och fullföljande*. Man påpekar också att högskolesektorn delar ansvaret för att komma tillrätta med snedrekrytering med grund- och gymnasieskolan. Denna problematisering och diskussion överensstämmer till stor del med Högskoleverkets syn på uppdraget för den breddade rekryteringen.

---

³ Dnr 925-2002